

Изх. № <u>RD-242</u>
Дата <u>06.07.2014</u>

ДО

Д-Р ВЕСЕЛИН БОЖКОВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ЗА
РЕГУЛИРАНЕ НА
СЪОБЩЕНИЯТА

ЧЛЕНОВЕТЕ НА КОМИСИЯТА ЗА РЕГУЛИРАНЕ
НА СЪОБЩЕНИЯТА

КОМИСИЯТА ЗА
РЕГУЛИРАНЕ НА СЪОБЩЕНИЯТА
ул. „Гурко“ №6,
гр. София 1000

Комисия за регулиране на съобщенията	
Вх. № <u>М-01-2336</u>	
Дата: <u>04.07.15</u>	

ОТ

„ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ“ ЕАД,
жк. „Младост“ 4, „Бизнес Парк Младост“ сгр.6,
София, 1766, представлявано от
Пълномощника на Изпълнителния директор
Ангелина Лякова

Относно: Процедура за обществено обсъждане на проект на Решение за приемане на Регулаторна политика за управление на радиочестотния спектър

**УВАЖАЕМИ Д-Р БОЖКОВ,
УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА СЪОБЩЕНИЯТА,**

Във връзка с Решение № 249 от 01 юни 2015 г. на Комисията за регулиране на съобщенията, с което е приет проект на Решение за приемане на Регулаторна политика за управление на радиочестотния спектър, разработен във връзка с разпоредбите на чл. 30, т. 8 и чл. 32 т.1 буква "а" от Закона за електронните съобщения, и е открита процедура за обществено обсъждане на посочения проект, в установения срок на вниманието Ви представяме становището на „Теленор България“ ЕАД.

Ефективното разпределение и използване на спектъра като ограничени ресурс е предпоставка за ускоряване на развитието на пазара на електронни съобщителни услуги. То също така е обусловено от своевременното предоставяне на съответните честоти, съобразно търсенето на пазара и на съобразени с логиката и състоянието на държавата и пазара цени. Ако участниците на пазара на електронни съобщителни услуги получават необходимия им спектър на цени, които представляват необосновано голяма финансова тежест и които са формирани по икономически логичен начин, това би довело до предимства, както за потребителите, с получаване на по-съвременни, достъпни и качествени услуги, но и за

икономиката като цяло. Секторът на електронните технологии, както в неговата частност, така и в контекста на цялостното социално-икономическо развитие, може да бъде изключителен катализатор, но и препятствие за развитие. Добре развит, този пазар генерира приходи за държавата, а също така спомага изграждането и развитието на всеки един отрасъл, тъй като няма такъв, който да не изпитва необходимост от бързи технологии и комуникации. В този контекст, Политиката за управление на радиочестотния спектър има потенциал да изиграе важна роля в подпомагане на развитието на един конкурентен, модерен и силен пазар на електронни съобщителни услуги, ако бъде съобразена с икономическите реалности и нуждите на сектора.

I. На първо място, бихме искали да насочим вниманието към някои основополагащи тези на Теленор които компанията отстоява, насочени към ефективното разпределение на спектъра. Макар и необходимост, придобиването на спектър следва ясната логика на икономическия смисъл, зад който стоят принципите на обосновани и достъпни цени и прозрачност на процедурите. Едва при осигуряване на тези предпоставки, предприятията на пазара биха имали интерес да участват в процедури по разпределяне на свободни честоти.

1. Началните тръжни цени за разпределяне на спектър следва да бъдат съобразени с разходите в индустрията, а останалите лицензионни условия, като например потенциалните изисквания за покритие и лицензионен период, трябва да бъдат определени в съответствие с най-добрите практики.

Действащите цени на спектъра в България в момента са над европейските граници. Съществува риск прекомерните цени за спектъра да се прехвърлят върху крайните потребители под формата на по-високи цени на дребно и вероятно да се стигне до намаляване на инвестициите в инфраструктурата и намаляване на качеството на услугите. Бихме предложили КРС или да изравни настоящите начални цени с европейските прагове, или да извърши сравнителни оценки с алтернативни индустрии, за да се избегне налагането на прекомерно високи разходи върху мобилната индустрия. Сравнителните оценки трябва да се базира на критерии от сходни държави по отношение на приход, среден доход от потребител (ARPU) и усвояване на мобилните услуги (mobile adoption). В определена степен използваните в други страни критерии също могат да се приложат в България, стига да се приспособят към ARPU и БВП на българския пазар. Годишните такси трябва да са разходоориентирани спрямо регулаторните и управленските разходи на правителството за поддържане на спектъра.

В България има значително количество свободен спектър от доста дълъг период от време. Подозираме, че основната причина за това да се остави неусвоен спектър е изкуствено поддържане на началните цени. Нашето предложение е да се понижат началните цени до някакво реалистично равнище, вместо да се поддържат цени, които като последица водят до това спектърът да не се усвоява. Направените от нас изчисления показват, че ако сегашните цени в честотна лента 1800 MHz се намалят с 50% (както еднократната такса, така и годишните такси), те ще бъдат в съответствие със средните европейски цени за спектър в 1800 MHz.

2. Също така, считаме, че притежаването на непрекъснат радиочестотен спектър в една лента е изключително важно и считаме, че за КРС е препоръчително да направи преразпределението (re-shuffling) на границите на използваните блокове възможно.

След процедурата по разпределяне на спектъра в 1800 MHz, всички позиции в лентата трябва да се изместят, за да се осигури непрекъснат спектър за всички оператори. Това може да се направи, като се възложи нов спектър под формата на абстрактни партии и да се осигури преразпределението му след това. Описаните от нас принципи е препоръчително да се прилагат във всяка една честотна лента. Поради актуалността на лентата в 1800 MHz, която също така представлява интерес за Теленор, използваме нея за пример.

За да се осигури преразпределение на лентата в 1800 MHz, а и в други случаи на преразпределяне, предлагаме да се предприема следното:

- Да се приемат заявления само от оператори, които правно се задължават да участват в преразпределението и да завършат преразпределението за най-много 3 месеца след сключено споразумение или решение на КРС за преразпределение.

- На операторите да се даде, например, 3 седмичен срок, следващ получаването на лицензията, за да се съгласят с определен график и план за преразпределение.
- При липса на споразумение, операторите предварително да се задължат да приемат графика и плана за преразпределение.
- Графикът и планът за преразпределение трябва да бъдат описани преди получаването на лицензиите, за да се осигурят гранични честоти (contiguous frequencies) за всички притежатели на лицензии.
- Задължението за участие в преразпределянето трябва да бъде скрепено със санкции и обезпечено с парични гаранции за изпълнение на задълженията.

Преразпределението е свързано с определени разходи. Сложността и разходите за операторите, които притежават спектър в честотната лента 1800 MHz ще се увеличи ненужно вследствие на двукратния процес на преразпределяне, с оглед на забавеното освобождаване на отнетия спектър от 4Джи Ком и освобождаването на спектъра, използван за морски цели. В случай, че бъде оповестено конкретно бъдещо разпределение на позициите в тази честотна лента, ще се повиши готовността на Теленор за закупуването на спектър.

3. В основата на ефективното разпределение на радиочестотния спектър е прозрачността на процедурите. За се създаде прозрачна и предвидима обстановка, предлагаме преди свободния спектър да бъде обявен за разпределение при състезателна процедура, и за да се осигури ефикасно преразпределение впоследствие, КРС да предприеме следното:

- Да се освободят защитните ленти, за да могат да се използват от операторите с електронни комуникационни цели.
- Да се създаде план за усвояване на спектъра, използван за морски цели (може да бъде географски ограничен за определен период от време).
- Да се уточни кога ще бъде освободен спектъра от отменени лицензии.

4. От друга страна, считаме, че при наличието на висок интерес от страна на участниците на пазара на електронни съобщителни услуги, следва да се проведе тръжна процедура по разпределяне на желания спектър. Забавянето на тези действия на каквото и да е основание, поставя бариери пред инвестиционните програми на операторите и води до негативни последици, както за тях, така и за потребителите, но и за пазара. Придобиването на спектър е от стратегическа важност за операторите, предоставящи електронни съобщения. Това е така, поради, изисквания голям, както финансов, така и технологичен ресурс, а и поемането на лицензионни задължения, които следва да бъдат изпълнение в конкретни срокове. Поемането на крачка към придобиване на честотен ресурс само по себе си изисква подготовка и очакване, че този ресурс ще бъде придобит в обозрими срокове. Необоснованото забавяне води до загуби и увеличаване на различни видове риск – финансов, технологичен, пазарен, и т.н.

5. Бихме искали да насочим вниманието на комисията към информация, която е включена в проекта. В него се посочва, че в обхват 1 800 MHz са предоставени 102 MHz. Според изчисления на Теленор, следва да са предоставени 106 MHz. Възниква въпросът, дали е допусната техническа грешка от страна на комисията, или посоченият от нея предоставен ресурс е действително такъв.

II. Регулаторната политика за управление на радиочестотния спектър представлява изключително важен документ в сферата на електронните съобщителни услуги, поради фактът че той полага принципите и целите, на основата на които се води практическото разпределяне на спектъра. В светлината на тази роля на обсъжданата Политика, считаме, че тя трябва да бъде обвързана с конкретни срокове, каквито в обсъждания документ не са описани.

В Политиката никъде не се споменава какъв период обхващат заложените в него цели. Предвид стратегическата му важност, следва такъв срок да присъства в документа като това

допринеса и за създаването на прозрачност в дейността на Комисията в тази насока. Също така, не са отбелязани конкретни срокове за освобождаването и съответно започването на разпределяне на спектъра от обхватите 700 MHz и 800 MHz. За 700 MHz не е обсъден начин за освобождаването, а и не се обсъжда възможност за по-скорошното му такова.

Не веднъж Теленор е изразявал интереса си към обхвата 800 MHz, имайки предвид потенциала на тези честоти за развитието на мрежи от ново поколение. В Политиката отново не се дава конкретна крайна дата за освобождаването на този обхват. Липсва и предвиждането на конкретни мерки, как това да бъде направено. Като се вземе под внимание повишеният интерес към свободен спектър на пазара на електронни съобщителни услуги, както и предимствата на обхват 800 MHz за развитието на мрежи, Теленор очаква от КРС да се предвидят конкретни мерки с предвидими срокове. Становището ни се отнася и до всички инициативи, които Комисията предвижда да предприеме, с оглед по-голяма прозрачност и предвидимост, принципи заложили и в Закона за електронните съобщения.

На следващо място, бихме искали да обърнем внимание и на друг пропуск при изготвянето на проекта на Регулаторна политика за управление на радиочестотния спектър. В документа липсва анализ на предишния период, за който е имало приета Политика. Извършването на анализ е обвързано с необходимостта от последователност при определянето на политика, особено в такава стратегически важна област на регулиране от страна на КРС. Поставянето на цели и развитието на политики в светлината на вече постигнатото и на направен анализ, спомага за прилагането на принципите за прозрачност и предвидимост.

III. Публикуваният през април 2015 г. доклад на Европейския комуникационен офис (ЕКО) към Европейската конференция на пощенските и телекомуникационни администрации (СЕРТ) категорично показва, че България е на последно място по предоставен за ползване спектър. Считаме това за ясна индикация по отношение на няколко аспекта, които вече споменахме. От една страна, цените за предоставяне на спектър са високи и не са съобразени с реалната картина на икономиката и състоянието на пазара. От друга страна, достига се до мнение, че има неяснота относно процедурите по предоставяне на спектър, а така също и относно ангажиментите които регулатора и правителството в България поемат във връзка с това предоставяне. Създава се впечатление за липса на конкретни ангажименти, което неизбежно води до непредвидимост и липса на прозрачност при предоставянето на спектър. Натрупването на всички тези предпоставки, довежда до изоставането на България, както в разпределянето на спектъра, така и в развитието на технологиите от ново поколение. Това засяга пряко и косвено, както потребителите, така и състоянието на икономиката и спомага за забавянето на нейния ръст.

Подходящ в случая е примерът и сравнението с Румъния. Там почти целият наличен спектър е предоставен за ползване на операторите, предоставящи електронни съобщителни услуги. Също така, вече е се разпределя и обхватът 800 MHz, нещо, което на този етап в България е все още далечно като концепция. Затова е необходимо да се поемат конкретни ангажименти с конкретни стъпки и срокове. В противен случай, развитието на електронните съобщения в България ще бъде забавено неопределено.

IV. Не на последно място, бихме искали да изтъкнем факта, че КРС вече е приело част от принципите, които Теленор е предложил в своите становища. Става въпрос за принципите „използвай го или ще го загубиш“ – „use it or lose it“ и „spectrum caps“.

На пазара в България има тенденция към запасяване със спектър в честотната лента 1800 MHz. Един от начините да се преодолее този проблем, е в условията на лицензията да се наложи по-строга клаузата „use it or lose it“, която да се прилага автоматично, когато условията за покритие не са изпълнени от мобилния оператор в съответните срокове. Рискът от това на новите участници на пазара да бъде разпределян спектър с цел да го задържат и след това да го продадат на по-висока цена, ще бъде минимизиран, ако се въведе изрично задължение да се използва спектъра в посочен конкретен срок.

Законодателството на ЕС съдържа изчерпателен списък с условия, които могат да бъдат приложени за индивидуални права за използване на честоти. Счита се, че правителствата, в допълнение на конкурентните ex-post правила и на специфичните секторни

ex-ante мерки, могат да използват и средства, като ограничения на притежавания радиочестотен спектър (spectrum caps), за да се избегне нежелана концентрация на спектър. Ограниченията за притежавания спектър трябва все пак да бъдат обект на анализ, и то с високо ниво на публичност, подобно на предвидените мерките в специфичната секторна регулация и тези за подобряване на конкуренцията в ЗЗК. Практиката в ЕС показва, че ограниченията за притежаван спектър (spectrum caps) осигуряват спектър за поне трима или най-много четирима играчи, като често спектърните портфолия на операторите се различават, и по този начин се избягват ситуациите, в които целият спектър се държи само от двама или трима оператора.

Във връзка с горното, отново бихме искали да предложим да бъде продължена инициативата на Теленор за работни срещи, на които да бъдат обяснени тези принципи и тяхната практическа приложимост. Също така, считаме, че за ефективното прилагане на тези принципи следва те да бъдат включени в ЗЕС. Предвид това, апелираме КРС да се ангажира с иницирането на такива промени в Закона за електронните съобщения. Включването на тези принципи в закона ще има непосредствен практически ефект при разпределянето на спектъра и ще помогне за постигането на по-голяма ефективност, прозрачност и предвидимост в тази насока.

Оставаме на Ваше разположение за допълнителни обсъждания и въпроси.

С уважение,

Ангелина Лякова
Пълномощник на Изпълнителния Директор на
„Теленор България“ ЕАД